

U o v o m b r o j u m o ž e t e p r o č i t a t i :

- ◆ Primjena etičkog kodeksa: Na udaru pristojnost i uljudnost
- ◆ Predstavljamo medije: *Reporter* - vjerna slika svog imena ...
- ◆ Mediji u zemljama regiona (VI): Albanski mediji - sloboda i paradoksi
- ◆ Dodatak: Lista najuticajnijih medija u Albaniji
- ◆ Oko monitora:
- ◆ Vijesti

Novosti o medijima

Svake druge sedmice priprema
agencija SAFAX, Sarajevo
<http://www.mp-institut.com/>

- ◆ Novinarstvo i demokratija
- ◆ Mediji u tranziciji

Broj 34, Serija I

Sarajevo, 14. juni 1999.

P r i m j e n a e t i č k o g k o d e k s a

Na udaru pristojnost i uljudnost

Nezavisna medijska komisija (IMC) je u središtu medijske pažnje. Njene odluke često proizvode žučne rasprave, pa i negodovanja. Riječ je prije svega o reakcijama na upozorenja i sankcije koje se izriču zbog nepoštivanja Kodeksa za uređivanje radio i tv programa, koji je ustanovila ova komisija.

Iako su odluke i obrazloženja Komisije javni, novinarski krugovi često nemaju priliku da saznaju čime su se u donošenju svojih odluka vodili u IMC-u. Zato će *Medijske novosti* ponekad prezentirati ove argumentacije u nadi da će uvid u njih podsticati medije na konsekventniju primjenu Kodeksa i istovremeno smanjivati nerazumjevanje između novinara i Komisije.

Primjer prvi: Zum na lice pokojnog Joze Leutara

IMC je 13. maja izdao upozorenje Radio - televiziji Mostar zbog nepoštivanja Kodeksa u dijelu "Pristojnost i uljudnost". Primjedba se odnosi na tv izvještaj objavljen 16 marta u kome je "napravljen snimak sa daljine od četiri metra i u punom kadru se prikazuju bolnička kolica sa gospodinom Jozom Leutarom na njima, kao i nekoliko članova medicinskog osoblja... Kako su kolica ulazila u bolnicu, kamera je zumirala lice g. Leutara, pokazujući da je teško povrijeđen i da bi mogao biti u nekoj vrsti šoka."

Dio paragrafa iz Kodeksa za koji komisija smatra da je povrijeđen glasi:

“ Radio i TV kuće treba da pokažu obzir pri izboru materijala koji prikazuju posljedice prirodnih katastrofa, nesreća i ljudskog nasilja. Prije prikazivanja takvih scena, radio i tv kuće treba da uspostave ravnotežu između želje da zadovolje potrebe istine i želje sa saosjećanjem, a nasuprot riziku od senzacionalizma, uzrokovanja uznemirenosti ili mogućnosti bezrazložnog narušavanja privatnosti. “

Urednik RTV Mostar je u svom odgovoru rekao kako je moguće da je snimak uzburkao emocije, ali je propust uvjetovan kratkim rokom za pripremu izvještaja, te da će ubuduće biti više pažnje posvećeno ovakvim potencijalno kontroverznim izvještajima.

Primjer drugi: HTV vrijeđa – EROTEL prenosi

EROTEL je 16. prosinca 1998. godine u 20,50 sati reemitirao program Hrvatske televizije (HTV) i emisiju “Ekologija i etika – Sipa”, autora Branke Šeparović. Monitori IMC-a zapazili su da su u emisiji korišćene i sljedeće jezičke konstrukcije: “... **glavni pojedinac je zasigurno George Soros, ludi mešetar i maliciozni spekulant. Ukrao je bilione, daje milione i obavezno pokupi kamatu u obliku crne tinte**”; “...**odvratni srpsko – jevrejski lobi koji se uvijek ponovno javlja kako bi Hrvatska mogla biti srušena. Ovo su oprezni masoni, mnogi od njih su seksualano nastrani**”; “...**Privatno oni su generalno homoseksualci**”.

IMC je smatrao da ovakvo izražavanje u emisiji nije u skladu sa odredbama Kodeksa u dijelu Pristojnost i uljudnost, te da su dati antisemitski, antisrpski i homofobični komentari, uokvireni u jednu ekološku metaforu baziranu na sipi, da bi se ilustriralo kako Srbi, Židovi i homoseksualci imaju štetan utjecaj na hrvatsko gospodarstvo i društvo.

EROTEL je zaniijekao svoju odgovornost za ovaj slučaj jer, kako ističe njegovo rukovodstvo, EROTEL nije mogao utjecati na sadržaj te autorske emisije koju inače proizvodi HTV. IMC nije prihvatio ovo obrazloženje, jer “EROTEL snosi punu odgovornost za reemitiranje HRT-a na zemaljskoj mreži u BiH.”

Za ovaj, i još dva slična slučaja, istom odlukom IMC-a Erotel je kažnjen sa novčanom kaznom od 2000 KM.

Primjer treći: RTV Srebrenica ne čuva snimke programa

Nezavisna medijska komisija je 13 maja izrekla Radio – televiziji Srebrenica kaznu od 800 KM za dva slučaja nepoštivanja kodeksa. Ovdje ćemo opisati jedan slučaj.

Novosti o medijima- na jednom mjestu o aktuelnim medijskim događanjima u Bosni i Hercegovini
Izlazi svakog drugog ponedjeljka na engleskom i bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku. Tekstovi domaćih autora objavljuju se na jeziku kojim se autor služi.

Izdaje: **Media plan** i novinska agencija **Safax**
Urednik: Zoran Udovičić

Redakcija u Sarajevu:
Patriotske lige 30/III, Sarajevo;
Tel/fax:+387 71 213 078, 206 542
E-mail:

safax-mp@bih.net.ba

<http://www.mp-institut.com/>

**PREŠTAMPAVANJE DOZVOLJENO
UZ NAZNAKU AGENCIJE I AUTORA**

Zahvaljujući donaciji Fonda Otvoreno društvo Soros Sarajevo i Westminster Foundation for Democracy London domaćim medijima servis se dostavlja besplatno

Petnaestog februara 1999. godine IMC je zatražio od RTV Srebrenica snimke programa koji je emitovan 7. i 8. februara u vrijeme od 15 do 20 časova. Ovo je urađeno kako bi se ispitala žalba primljena od SFOR-a i Misije UN u BiH po kojoj je RTV Srebrenica navodno emitovala materijal koji možda nije u skladu sa IMC-ovim kodeksom (riječ je o saopštenju odbora Srpske radikalne stranke). Ovaj zahtijev IMC je pravdao obavezom svakog elektronskog medija da će “radio i televizije načiniti kompletne zvučne i/ili video snimke svih emisija koje emituju. Ovi snimci će se čuvati minimalno 30 dana ili duže, ukoliko to u posebnom slučaju zahtjeva IMC”. Međutim, urednik RTV Srebrenica, prema navodima Komisije, je prvo na uvredljiv način odbijao saradnju sa Komisijom, a zatim je Komisiji uputio pismo sa tekstom Opštinskog odbora Srpske radikalne stranke sa upozorenjem da se ono razlikuje od teksta kojim su SFOR i Misija UN protestovali kod Komisije. Nije poznato da li je to saopštenje i emitovano na RTV Srebrenica.

U zvaničnom saopštenju SRS se energično osuđuje i traži sankcionisanje **“organizovanog odlaska petnaestak Srba, tzv. “Poturica” (istorijski pogrdan naziv za Bošnjake muslimane među srpskim nacionalistima - primjedba Media plana) iz Srebrenice u Tuzlu, a na poziv Hakije Meholjića, ustaše, koji je klaio, palio i nanosio jad srebreničkim Srbima u prošlom, nametnutom nam ratu, a koji je odneo živote naših najmilijih”**. Takođe se kaže da Srpska radikalna stranka ovim Srbima ubuduće zabranjuje **“da u ime srebreničkih Srba, patriota i u ime Srpske opštine Srebrenica pružaju “ruku pomirenja” muslimanima koji su nas zavili u crno i koji su uništili sve što imamo”**.

Kako RTV Srebrenica nije mogla dokazati šta je emitovala u svom programu IMC je dao povjerenje navodima SFOR-a i Misije UN pogotovo što zvanični tekst saopštenja SRS potvrđuje njihove navode. IMC smatra da je objavljivanjem ovog saopštenja povrijeđen dio Kodeksa “Pristojnost i uljudnost” u dijelu u kojem se kaže: “...Ne smije se koristiti jezik kojim bi se moglo podsticati na izazivanje nasilja, nereda ili mržnje. Mora se izbjegavati bezrazložna upotreba jezika koji može izazvati uvredu”.

P r e d s t a v l j a m o m e d i j e

Reporter - vjerna slika svog imena ...

Još jedan nedjeljnik u nevrijeme ?

U broju 57, od 26. maja ove godine, redakcijski uvodnik nosio je naslov “Rođendan”, u kojem se podsjeća kako se prvi broj *Reportera* pojavio 20. maja 1997., dakle, prije dvije godine i to na 48 strana (danas na 76). U uvodniku je i nekoliko upečatljivih rečenica: “ U prvom broju smo napisali da je, što se *Reportera* tiče, rat završen. Mislili smo na rat u Bosni i Hercegovini. Posle dve godine imamo rat u SR Jugoslaviji, a u novinama već polemiku o scenarijima za njegov kraj. Najžustrija regovanja izaziva brzopletu preuzet termin “denacifikacija” iz jednog drugog vremena. Dok završavamo ovaj broj, definitivno nam je jasno da zbog nestanka struje u Srbiji odatle nećemo dobiti tri naručena teksta. U početku će, kao i onda, morati da bude – elektrifikacija.”

Najteže je sa malo rečenica kazati puno. I uz to još biti duhovit. To je zapravo najpouzdaniji barometar spisateljske, a to znači i novinarske vještine. Tu je upravo *Reporter* na svom terenu, no o tome kasnije.

Uz *Reporter* i ranije pokrenute (takođe banjalučke) *Nezavisne novine*, to su, za sada, samo dva nedjeljnika u Republici Srpskoj.

Prelazak na nedjeljni ritam izlaženja banjalučkog *Reportera* bio je praćen malim šlamperajima tehničko - grafičke prirode, koji su u početku i nama promakli. Naime, sa 1. aprilom ove godine (br. 49), *Reporter* je postao nedjeljnik, ali je nastavio na naslovnoj strani, kao i na impresumu lista nositi oznaku "dvo nedeljnik". Od broja 54 skinuta je oznaka "dvo nedeljnik" na naslovnoj strani, ali je ostala na impresumu lista, sve dok u 56. broju nije ukucana nova sintagma: "NEDELJNIK "REPORTER". Nova naslovnica ne sadržava nikakvu oznaku dinamike izlaženja.

U "Oku monitora" (*Novosti o medijima*, br. 32 od 17. maja ove godine), istakli smo *Reporter* kao "osvježenje u pravo vrijeme", dok smo u istom broju, u analitičkom tekstu povodom prelaska *Dana* na nedjeljni ritam izlaženja, na samom početku izrazili sumnju u cjelishodnost takve odluke, imajući u vidu ukupnu nepovoljnu ekonomsku situaciju u zemlji, koja direktno pogađa inače nerazvijeno medijsko tržište.

Sve nedaće se posebno produbljuju u slučaju *Reportera*, jer se odluka o prelasku na nedjeljno izlaženje vremenski gotovo podudara sa otpočinjanjem vazdušnih udara na Jugoslaviju. Od prosječnog tiraža, oko 12,000 primjeraka, najveći dio je bio plasiran preko Drine i to uglavnom u Beogradu. Remitenda se kretala između sedam i 20 odsto. Prema podacima tamošnjeg marketinga, *Reporter* je bio praktično razgrabljen u Jugoslaviji. Sada je to zaustavljeno, uključujući i oglašavanje, sa neizvjesnom budućnošću, kako u pogledu plasmana lista, tako i oglašavanja.

Medijsko tržište Republike Srpske je nedovoljno i uglavnom se iscrpljuje na nekoliko većih centara - Banjaluka, Prijedor, Brčko, Bijeljina, Zvornik, Višegrad i Trebinje. Plasman na područje Federacije BiH je još uvijek simboličan. Ukratko, tržišne perspektive *Reportera* su depimirajuće, što je žalosa konstatacija jer je doista riječ o dobroj novini.

***Reporter* je nešto između**

Sam naziv publikacije – "Reporter", dobro je rješenje. Odrednica je jednostavna, a višeznačna.

Na efektno dizajniranom ćirilicnom zaglavlju fiksnih boja (crna slova u italic formi bijelo obrubljena), dominira bijelo latinično ® na crvenoj podlozi, zaokruženo ¾ bijelo i preostala četvrtina crveno. Ovako dizajnirano "R" je višeznačno, ali najprije sugeriše na "preporuku", pa zašto ne i preporuku za čitanje. Uz broj, godinu izlaženja i datum, izbačena je cijena u YU dinarima ("cena 10 din. ")), dok je valuta matične države data sa strane naslovnice, zajedno sa slovenačkim tolarom, makedonskim denarima, te ostalom zapadnoevropskom valutom.

Obje varijante srpskog jezika su ravnopravne (ekavska i ijekavska), dok se uvažava jezik i stil (bosanski) autora sa prostora Federacije BiH. Pismo je ćirilicno.

Mada u zaglavlju nema atributa ili sintagme – "politički", "nezavisni" ili "bosanskohercegovački", "srpski" i sl., *Reporter* nije ni klasičan "njusmagazin", a još manje magazin. *Reporter* je zapravo teško definisati uobičajenom stručnom žurnalističko-komunikološkom terminologijom. *Reporter* nije ni predratna *Ilustrovana Politika*. *Reporter* je nešto između. Političke teme ipak dominiraju, jer to diktira ovo bremenito vrijeme koje živimo.

Ako govorimo jezikom uobičajenih novinarskih izraza, žanrova i sl., dominantni su tekstovi koji idu u pozadinu vijesti. Nisu to pregnantna poniranja, ali nose elemente analize, pa ponekad i sinteze. Osim redovnog kratkog uvodnika glavnog i odgovornog urednika, potpisanog

inicijalima (P.V. / Perica Vučinić), nema klasičnih komentara, kolumna i sl. Najuočljiviji kvalitet *Reportera* je aktuelnost, bilo da je data kroz analitički tekst, reportažu ili intervju.

Tematska raznovrsnost

Reporter još iz vremena dok je bio dvonedjeljni značajno se bavio temama iz SR Jugoslavije, a sad je pokrivanje susjeda, razumljivo, još naglašenije a fokus izoštreniji. Nema “falš-dioptrije”, nema uspaljenog ili huškaškog jezika, ali nema ni nategnutog ili izvještačenog balansiranja, simetrija i sl. Ako je riječ o prostornoj zastupljenosti unutar BiH, onda su na gotovo ravnomjeran način zastupljeni i Republika Srpska i Federacija BiH.

Po zastupljenosti kulturnih tema *Reporter* bi mogao s pravom nositi atribut kulturnog magazina, jer donosi redovne priloge o književnosti, pozorištu, umjetnosti, filmu, muzici, stripu itd. Pažnju zaslužuje i redovna “Kratka priča”, sa datim sažetim podacima o piscu. Gotovo smo zaboravili šta je to kratka novinska priča. Sa zadnjim brojem (59), krenuo je zanimljiv serijal sa nadnaslovom “Kontrakultura”.

Reporter donosi i redovan spoljnopolički blok, te priloge iz automobilizma, sporta, “Pisma čitalaca”, pa i horoskop i križaljku.

Razumije se, *Reporter* nije bez mana. Propuste se i tekstovi saradnika koji iskazuju apsolutno nepoznavanje materije o kojoj pišu. Tako je u broju 58 od 2. juna ove godine donesen tekst sarajevske saradnice (Rubina Imamović), sa redakcijskim naslovom “Umalo pres policija”, i podnaslovom: “Prijedlog koji je izrodio IMC bio je najjednostavnije rečeno – novinarska interna policija”, što sugeriše da redakcija stoji iza iznesenih stajališta. Tekst je zapravo osvrt na nedavno druženje bh. novinara u organizaciji OSCE/IMC, gdje se prvenstveno raspravljalo o ustanovljenju institucije Savjeta za štampu, a u kontekstu nedavno usvojenog Kodeksa za štampu. Savjeti za štampu i press ombudsmeni (mada ove dvije institucije nisu u značenju sinonimi, ili pandani), kao provjerene demokratske zapadne tekovine, imaju prvenstvenu zadaću da štite javnost od neprofesionalnog (neodgovornog) novinarstva, dok novinari svoja prava prvenstveno štite kroz svoje sindikalne asocijacije.

Mada siromašne grafičke opreme (osim naslovnice), *Reporter* je ipak moderno prelomljena novina. Prilozi su pregledno složeni i dobro naslovljeni. Međutim, upotreba uobičajenih jednodimenzionalnih vizuelnih grafičkih sredstava – fotografija, ilustracija, crtež, vinjeta, karikatura i sl., nije jaka strana *Reportera*, posebno ako je o novinskoj fotografiji riječ. Tekstovi su ipak *Reporterova* najjača strana, bez obzira što ih ne potpisuju zvučna novinarska imena (izuzev redovnih i povremenih vanjskih saradnika)

(Media Plan Institut – Monitoring centar, D. Babić)

Mediji u zemljama regiona (VI)

Albanski mediji: sloboda i paradoksi

Novosti o medijima objavljuju seriju tekstova o medijskoj situaciji u susjednim zemljama i zemljama u postkomunističkoj tranziciji. U ovom broju objavljujemo tekst našeg saradnika, direktora Albanskog medijskog instituta Remzi Lanija o medijskoj situaciji u Albaniji.

“Revolver” novinarstvo

Jedanaest dnevnih listova štampa se svakodnevno u Tirani, što nadmašuje neke prijestonice bivših komunističkih država, koje imaju dvostruko ili trostruko više stanovnika od Tirane. Tokom večeri na raspolaganju su vijesti ili filmovi na deset privatnih tv kanala, ili muzika i vijesti na deset radio stanica.

Albanci očito još nisu utražili žed za slobodnom štampom, za čim su žudili godinama. Nakon pada komunističkog režima 1990. godine, štampano je 116 novina i magazina, ali je samo 34 opstalo i nastavilo da izlazi (ovdje nisu uračunate brojne erotske i kviz publikacije).

Koha Jone je dnevnik koji je bio poznat po svojoj kritičkoj poziciji u odnosu na režim Saliha Beriše, ali sada prolazi fazu dezorijentacije u svojoj uređivačkoj politici. *Gazeta Shqiptare* je dnevnik koji se počeo štampati 1993. godine, kao albanski ogranak *La Gazzetta del Mezzogiorno* iz italijanskog grada Barija; riječ je o politički najneutralnijim novinama, koje međutim nisu odoljele zovu senzacionalizma albanske štampe. Najnoviji dnevnik *Shekulli* danas ima najveći tiraž od blizu 30 000 primjeraka i smatra se predsjedničkim listom, s obzirom da podržava predsjednika Mejdania. List je veoma kritičan prema bivšem predsjedniku Beriši i bivšem premijeru Nanou, bez obzira na činjenicu što su njih dvojica danas ljuti politički protivnici. Dnevnik *Albania* uživa popularnost albanske desnice i pruža podršku poziciji bivšeg predsjednika Beriše. Među magazinima najpopularniji su nedjeljnici *Klan* i *Spekter*, koji su temama izvan političkog života zemlje.

U početnim fazama slobodne štampe u Albaniji, dominirala je partijska štampa. Kako je vrijeme odmicalo, ona je gubila na značaju, ustupivši mjesto nezavisnoj štampi. Danas u Albaniji izlaze samo tri partijske novine sa ograničenim tiražem: *Zeri i Popullit* (Socijalistička partija), *Rilindja Demokratike* (Demokratska stranka) i *Republika* (Republikanska partija). Dakle, govoreći u političkom kontekstu, spektar albanske štampe je zaokružen – od ljevice, preko centra, do desnice.

Tiraž današnjih listova je oko 110 000 primjeraka dnevno, što je najniže u Evropi po glavi stanovnika. Razlozi su brojni, od kojih su najznačajniji: (1) ograničena distribucija na samo 40 odsto teritorije zemlje, što je posljedica uništene infrastrukture, te nedostatak distributivne mreže za cijelu zemlju, jer je ugašena državna distributivna mreža; (2) visoka cijena novina u poređenju sa niskim platama (ako bi penzioner svaki dan kupovao novinu potrošio bi četvrtinu svoje penzije); (3) nerazvijenost sistema pretplate prisiljava prodaju štampe na ulici, a rijeđe na kioscima, pa ako je loše vrijeme, lošija je i prodaja novina; (4) i najznačajnije jeste nizak kredibilitet štampe, čini se čak najniži u istoriji albanske štampe.

Albanska štampa danas djeluje kao “pištolj štampa”. Ona je više produžetak politike nego što predstavlja javno mišljenje. Može se kazati kako je štampa u Albaniji konfliktna koliko i njena politika.

Indikativno je u tom smislu nedavno istraživanje koje je obavio Albanski institut za medije, odnosno pitanje koliko mediji utiču na aktuelno albansko društvo; 60 odsto je odgovorilo kako štampa uzrokuje probleme u društvu, dok je 23 odsto je odgovorilo kako je doprinos štampe pozitivan. Samo 12,5 odsto je zadovoljno sa novinama, dok su preostali izrazili nezadovoljstvo, ili indiferentnost prema štampi.

Zvuči paradoksalno, ali slobodna štampa je jedno od najvećih dostignuća nove albanske demokratije, ako ne i najveće, ali sudeći po čitaocima. ta štampa ima problema sa sredinom u kojoj djeluje.

Nova era : privatni elektronski mediji

Prije samo dvije godine u Albaniji nije bilo nijedne privatne radio i tv stanice, iz prostog razloga, jer to nije bilo dozvoljeno. Nakon što je maja 1997. godine albanski Parlament dao zeleno svjetlo, danas u Albaniji djeluje oko 30 privatnih radio i isto toliko tv stanica. Sa njihovom pojavom Albanci nisu više bili prisiljeni da slušaju BBC ili gledaju CNN da bi saznali šta se dešava u njihovoj zemlji. Upravo kao rezultat državne kontrole nad Radio i Televizijom, a uoči martovske krize iz '97., Albanski servis BBC imao je slušanost od 52 odsto, najvišu u istoriji britanskog radija. Kad bi se jedno takvo istraživanje obavilo danas brojke bi bile drugačije, ne zbog toga što je BBC program manje interesantan, već iz prostog razloga što su privatni mediji privukli slušaoce.

Može se slobodno konstatovati kako su privatni elektronski mediji dobili bitku protiv štampe i protiv uspavanog džina – Albanske Radio i Televizije. Albanska RTV, jedini preostali državni medij, nalazi se u procesu transformacije iz državnog medija u javni servis. Uprkos određenih pozitivnih promjena, ova rtv i nadalje ostaje medij starog kova, ili TV “Crvena staza”. Radio Tirana, mada djeluje znatno fleksibilnije, još uvijek zaostaje u odnosu na privatne radio stanice. Naučeni na telefonske instrukcije odozgo, novinari RTV savršeno primjenjuju samocenzuru čak i kad telefoni ne zvone. Prema istraživanju Albanskog instituta za medije, 65 odsto Albanaca radije sluša vijesti privatnih elektronskih medija, a samo 35 odsto državnih. Oko 58 odsto ispitanika misli da uprkos programskih poboljšanja TVSH (državna TV Albanija - op. prev.) ostaje glasnogovornik vlade.

Među privatnim televizijama najpopularnija je TV Arberia, naročito radi svakodnevnih priloga o Kosovu, zatim TV Klan koja pokriva gotovo 60 odsto albanske teritorije. S aspekta vlasništva, TV Arberia i TV Klan su tzv. joint ventures, tj. spoj albanskog i inostranog kapitala; u prvom slučaju italijanskog, u drugom francuskog kapitala. Dobru pokrivenost i slušanost/gledanost imaju TV Shijak, TV Koha i TV Teuta. Prema istraživanjima, građani Tirane prosječno provedu ispred tv prijemnika 3,42 sata.

Među najpopularnije privatne radio stanice spadaju Radio Koha (dio izdavačke kuće “Koha Jone”), Radio Kontakt, Radio Stinet, Radio Top Albania i Radio Ime. Generalno posmatrano, njihovi programi su sadržani pretežno od muzike, vijesti i dugih kontakt emisija. Prema istom istraživanju, građani Tirane slušaju dnevno 1,8 sati radio programa.

Za razliku od štampe koja je koncentrisana u Tirani, elektronski mediji se razvijaju harmonično po cijeloj zemlji. Privatne radio i tv stanice otvaraju se svakog mjeseca u svim gradovima.

Za razliku od štampe koja je dominantno u rukama domaćeg kapitala, elektronski mediji, posebno tv su vlasnički dio joint ventura, odnosno albanskog i inostranog kapitala, i to pretežno italijanskog.

ATA je glavna novinska agencija u Albaniji. Riječ je o državnoj agenciji koja se tokom proteklih godina modernizovala i proširila svoje tržište. Pored ATA, aktivnost su razvile i privatne novinske agencije – ENTER, koja je veoma aktivna na Internetu i TIR-FAX, sa ograničenom distribucijom vijesti.

U međuvremenu, tj. zadnjih mjeseci, albanski novinari su kročili i u sferu Interneta.

Nedovršen paragraf o slobodi štampe

Albanski novinari imaju prava da kažu sve što žele, ali nemaju prava da budu saslušani. Čini se kako je nova albanska vlada naučila određene lekcije iz prošlosti, kao što je da štampa mora imati ulogu javnog korektiva, naročito u odnosu na vlast. Vlada stoga dozvoljava štampi da govori, ali to ne znači da će štampa biti i saslušana.

Zakon o štampi iz 1993. bio je kritikovan od strane novinarske asocijacije, kao i od organizacija za zaštitu ljudskih prava, te je smjesta bio ukinut po dolasku na vlast lijeve koalicije. Zakon je zamijenjen jedinstvenim članom, kao američkim modelom, koji glasi: "Štampa je slobodna". Novi Zakon o medijima, koji reguliše aktivnost privatnih elektronskih medija i javne RTV, zadovoljava sve međunarodne standarde.

Albanija nije više na listi država koje ugrožavaju slobodu štampe, pa ipak, biti novinar u Albaniji nije bezopasna profesija. U zemlji sa pola miliona kalašnjikova u prometu, sa slabašnom izvršnom vlašću, sa javnim neredom, sa naoružanim bandama, sloboda štampe je takođe ugrožena. Kako god, sloboda štampe u Albaniji stvarno postoji, ali nema slobode kretanja.

(Remzi Lani)

Lista najvažnijih medija u Albaniji:

Dnevne novine

ALBANIA

Direktor: Ylli Rakipi
Tel: 00 355 42 292 43
Fax: 00 355 42 231 98

ALBANIAN DAILY NEWS (englesko izdanje)

Glavni urednik: Arben Leskaj
Tel: 00 355 42 698 68
Fax: 00 355 42 276 39

GAZETA SHQIPTARE

Glavni urednik: Arian Cani
Tel/Fax 00 355 42 626 46 / 638 85/
638 55

KOHA JONE

Izdavač: Nikolle Lesi
Tel/Fax: 00 355 42 470 04

REPUBLIKA

Glavni urednik: Dalip Greca
Tel\Fax: 00 355 42 259 88

RILINDJA DEMOKRATIKE

Glavni urednik: Astrit Patozi
Tel: 00 355 42 323 55
Fax: 00 355 42 303 29

RILINDJA

Glavni urednik: Ramadan Musliu
Tel: 00 355 42 301 71
Fax: 00 355 42 238 67

SHEKULLI

Glavni urednik: Zamir Allushi
Tel: 00 355 42 335 72
Fax: 00 355 42 335 26

ZERI i POPULLIT

Glavni urednik: Erion Brace
Tel/Fax: 00 355 42 233 87

55 (FIFTY FIVE)

Glavni urednik: Fahri Balliu
Tel/Fax: 00 355 42 623 72

EKONOMIA

Glavni urednik: Emin Barci
Tel\Fax: 00 355 42 507 66

Sedmična izdanja

DRITA

Direktor: Bardhyl Londo
Tel\Fax: 00 355 42 302 03

KLAN (magazin)

Glavni urednik: Andi Bushati
Tel: 00 355 42 51923
Fax: 00 355 42 334 17

AKS

Glavni urednik: Mimoza Dervishi
Tel/Fax 00 355 42 470 04

SPEKTER

Urednik: Henri Cili
Tel: 00 355 42 514 21

Novinske agencije

ALBANIAN TELEGRAPHIC AGENCY (ATSH)

Direktor: Frrok Cupi
Tel: 00 355 42 343 93
Fax: 00 355 42 343 86

ENTER NEWS AGENCY

Direktor: Mero Baze
Tel: 00 355 42 359 16

Radio stanice

RADIO TIRANA

Tel: 00355 42 224 81 News
Department;
258 17 Evening Program;
58 38 Social Cultural Program

RADIO STINET

Vlasnik: Arqile Ndini
Tel: 00 355 42 252 60

RADIO IME

Vlasnik: Eno Alimerko
Tel: 00 355 42 279 55

RADIO KONTAKT

Vlasnik: Agron Bala
Izvršni direktor: Alfons Zeneli
Tel: 00 355 42 494 74

RADIO KOHA

Vlasnik: Nikolle Lesi
Izvršni direktor r: Amalia Dhamo
Tel: 00 355 42 287 81
Fax: 00 355 42 287 96

TOP ALBANIA RADIO

Vlasnik: Dritan Hoxha
Tel: 00 355 42 474 92, 474 93

TV stanice

ALBANIAN RADIOTELEVISION

Tel: 00 355 42 263 32; 232 39; 430 07
Fax: 00 355 42 275 12

TV ARBERIA

Direktor: Perikli Karavella
Tel: 00 355 42 275 75

ALBA TV

Vlasnik: Investment Group,
Administrator: Amerigo di
Dominicantonio
Tel: 00 355 42 341 42; 341 44

TV KLAN

Vlasnik: Aleksander Frangaj
Tel: 00 355 42 403 04

NESER TV TV

Vlasnik: Teknotrade Ltd.
Tel: 00 355 42 406 55

TEUTA TV (Durrës)

Vlasnik: Bashkim Hoxha, Gezim Domi
Tel: 00 355 42 500 40; 00 355 52 236
99
Fax: 00 355 52 241 13

SHIJAK TV

Vlasnik i Direktor: Gezim Ismaili
Tel: 00 355 42 471 35; 00 355 52 247
23
Fax: 00 355 52 721 93

TV AMANTIA (Vlore)

Vlasnik: Jashar Lamaj
Tel: 00 355 63 221 90

TV ROZAFA (Shkoder)
Direktor: Paulin Selimi
Tel: 00 355 224 33 31; 00 355 38 290
21 370

SHKODRA TV 1
Vlasnik: Fatmir Koci
Direktor: Skender Drini
Tel: 00 355 224 3335

TV ANTENA JUG (Gjirokaster)
Vlasnik: Edmond Andoni, Ilirian Lluri
Direktor: Ilirian Lluri
Tel: 00 355 726 3422

O k o m o n i t o r a

OBN o kosovskoj krizi – profesionalno

Ako se zanemare početna nesnalaženja, posebno sa simultanim prevodom, OBN je najprofesionalnije pratio kosovsku krizu od svih domaćih tv stanica. Cjelovitost u pristupu, ali bez vještačke izbalansiranosti, ili što je još važnije – bez vještačkih simetrija. Velika zasluga za više nego povoljan utisak o specijalnoj emisiji “Kosovska kriza” OBN, pripada mlađanom Bakiru Hadžimeroviću, danas nesumnjivo jednom od najboljih muških bh. tv voditelja. Ljepuškast, sa malo prozuklim ali prijatnim glasom, sa minimum grimasa na licu, mada sa malo poze, iz ovog momka zrači uvjerljivost, što je jedan od preduslova uspješnosti na TV.

SRT – ignorisanje rada zajedničkih organa

Još od raskola sa Palama, Srpska Radio Televizija (SRT) Banjaluka, u medijskom pokrivanju ignorisala je rad zajedničkih organa BiH. Praksa je još uočljivija nakon otpočinjanja vazдушnih udara po Jugoslaviji, koji su razumljivo imali prioritet, ne samo za SRT, nego i za ostale bh. radio i tv stanice. NATO vazдушna kampanja bila je dobar izgovor da se rad zajedničkih organa sasvim potisne. Bez obzira što se zajednički organi rijetko sastaju i što je njihov rad uglavnom neefikasan, ili što je ponekad riječ o vijestima protokolarnog karaktera, u informacijskoj hijerarhiji ne mogu biti potisnuti na sami kraj emisije. Te vijesti/događaji se, doduše, u pravilu dadnu u kratkoj najavi i odjavi TV Dnevnika ili Novosti, ali opširniji prilozi dolaze na samom kraju emisija. Možda ne po motivu, ali po dejstvu ovakva praksa upućuje na ružne (anti-dejtonske) pobude.

V i j e s t i

Promovisano 17 mladih novinara

Sedamnaest mladih novinara iz nekoliko redakcija iz Bosne i Hercegovine dobilo je zajedničke diplome Visoke škole za žurnalizam iz Lila i Media plan instituta Sarajevo. Diplome je mladim kolegama koji su uspješno završili školovanje uručio Yves Gaudeul, ambasador Republike Francuske, a diplomci su: Omar Filipović (*Nova Bosna*), Sanja Hodžić (*Svijet*), Alma Kunić (RTV Visoko), Nađa Omerović (RTV Visoko), Oleg Lokmić (*Oslobođenje*), Admira Isić (RTV Maglaj), Nihada Alajbegović (RTV BiH), Nudžejma Dučić (RTV Goražde), Darko

Omeragić (*Oslobođenje*), Mustafa Radončić (RTV Visoko), Damir Kaletović (TV Tuzla), Lejla Kurbegović (NTV Hajat), Ehlimana Poturak (RTV Goražde), Senad Mahmutbegović (Radio Banovići), Anila Gajević (RTV Vogošća), Alma Mahmutbegović (Radio Živinice) i Altijana Marić (*Oslobođenje*).

Predsjednik Media plan instituta Zoran Udovičić je, čestitajući studentima na uspješnom završetku školovanja, istakao da ova škola zajedno sa BBC školom novinarstva predstavlja okosnicu praktičnog usavršavanja novinara. Predsjednik Nezavisne komisije za medije Christel Thellin, naglašavajući svu problematiku sa kojom se suočavaju mediji i novinari, posebno je pohvalio ovakav način obuke mladih novinarskih kadrova u BiH.

Školu novinarstva u Sarajevu finansiraju Evropska komisija, Vlada Francuske i Media plan. Pomoć u tehničkim sredstvima su pružili Vinston fondacija iz Vašingtona, Vestminster fondacija iz Londona, Visoka škola novinarstva iz Lila, TF 1, Fond za otvoreno društvo BiH i Internjus.(E. M.)

Asocijacija elektronskih medija RS

Nekoliko televizijskih i radijskih stanica u Republici Srpskoj u Banja Luci su 26. maja održali osnivačku sjednicu Asocijacije elektronskih medija Republike Srpske (AEM).

Asocijaciji je pristupilo oko trideset medijskih kuća, a za predsjednika je izabran Zoran Kalinić iz Nezavisne RTV Banja Luka. Usvojeni su programski dokumenti i statut, a osnovni zadaci novoformirane organizacije su zastupanje interesa i prava elektronskih medija pred institucijama RS, BiH kao i međunarodnim institucijama, te zalaganje za sveobuhvatnu zakonsku regulativu ove oblasti u skladu sa međunarodnim standardima.

Ministarstvo informisanja RS je povodom osnivanja Asocijacije izdalo saopštenje za javnost, u kojem stoji, prema Nezavisnim novinama od 4 juna 1999, da Vlada i ministarstvo nisu bili uključeni u osnivanje ove asocijacije. Ministar Rajko Vasić je naglasio da “mediji ne bi trebalo da ulaze u sumnjive, poluprivatne aranžmane iz kojih će se izroditi asocijacije koje u ovom trenutku nisu u interesu Republike Srpske”. Povod ovakvoj izjavi je navodni sukob u samoj Asocijaciji, jer je jedan broj osnivača želio da organizacija ima u nazivu Banja Luka, a ne Republika Srpska, te da su se zalagali za pristupanje već formiranoj Asocijaciji rtv organizacija u Federaciji BiH.

Senad Avdić kažnjen

Glavni i odgovorni urednik sarajevskog sedmičnog lista *Slobodna Bosna* Senad Avdić osuđen je na tri mjeseca zatvora i na uslovnu kaznu od godinu dana zbog krivičnog djela klevete.

Avdić je osuđen od strane Općinskog suda u Sarajevu, kojim je predsjedavala Aida Zahiragić, a na osnovu tužbe bivšeg ministra unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona Šemsudina Mehmedovića.

Tužba se zasnivala na tvrdnji Senada Avdića da je Mehmedović pomagao osobe osumnjičene za terorizam, za šta je Sud donio odluku da se radi o kleveti.

Nezavisne medijske organizacije u BiH ističu da se rapidno povećava broj krivičnih tužbi i sudskih presuda protiv pisanja novinara. U bosanskom krivičnom zakonu kleveta se smatra krivičnim djelom.

Uhapšen snimatelj SRT-a

Snimatelj Srpske radio- televizije sa Pala, Rade Popović je uhapšen u Sarajevu 6. juna od strane pripadnika Policijske uprave Stari Grad Sarajevo (Federacija BiH).

Osnova za hapšenje je bila presuda Općinskog suda II kojom se Popović kažnjava sa sedam mjeseci zatvora i rješenjem o određivanju pritvora.

Popović je do 1992. godine radio kao vozač u RTV Sarajevo, kada je odvezao službeni automobil na Pale i predao ga tamošnjim srpskim vlastima odnosno novoformiranoj Srpskoj RTV. RTV BiH je podigla krivičnu prijavu, te je prije tri godine Popoviću suđeno u odsustvu za djelo pronevjere. Odluka je stupila na snagu 6. decembra 1997. godine, a obzirom da je Rade Popović bio nedostupan pravosudnim organima, raspisana je potjernica i rješenje o određivanju pritvora.

Popović je iskoristio svoje zakonsko pravo i zatražio je obnovu postupka, te će biti ponovno suđenje u njegovom odsustvu. Nakon toga pušten je iz pritvora. Glavni pretres je zakazan za ovaj mjesec, a braniće se sa slobode.

Udruženje novinara RS je izdalo saopštenje povodom hapšenja Popovića u kojem se ističe da su ovim činom najgrublje narušeni profesionalna sloboda i prava novinara i nesmetano obavljanje novinarske profesije u BiH, a posebno su ugroženi pravo i princip slobode kretanja koje je proklamovano Dejtonskim sporazumom i drugim aktima koja se odnose na ljudska prava i slobode.

Slične probleme, kao i Popović, mogu imati i mnogi drugi bivši radnici RTV Sarajevo (danas RTV BiH), koji su neposredno uoči ili prvih dana rata 1992. godine napustili ovu kuću i nisu se razdužili sa opremom ili su je prenijeli na područja koja su kontrolisale srpske vlasti. Protiv njih je RTV BiH podnijela krivične tužbe i većina je osuđena u odsustvu.

OBN - hiljaditi TV IN/ TV INFO

Za televiziju kao medij, hiljadu izdanja jedne emisije, makar ona bila udarna informativno-politička, odnosno tv dnevnik ili njegova izvedenica, ne predstavlja ništa spektakularno. Ali imajući u vidu sve specifičnosti post-dejtonske BiH, ovo je ipak značajna vijest.

Prvobitno zamišljena kao alternativna mreža koja će osigurati da se prvi poratni izbori (1996.) sprovedu u slobodnom i fer ambijentu, Mreža (Open Broadcast Network – OBN) je startovala 7. septembra 1996. godine. Njena udarna informativna emisija najprije se zvala TV IN, a onda TV INFO. Prema svim istraživanjima, TV INFO je najpopularniji program Mreže, koja danas pokriva blizu 80 odsto ukupne bh. populacije.

Istraženo je kako od potencijalnog gledateljstva, 79,5 odsto posmatra program OBN, od čega se 82 odsto odnosi na Federaciju BiH i 75,1 odsto na Republiku Srpsku.

Uprkos nekih manjkavosti (kadrovska, tematska i prostorna neizbalansiranost na crti dva entiteta, ali i unutar same Federacije BiH, s obzirom da još uvijek dominiraju teme iz dijela Federacije sa bošnjačkom većinom), OBN/TV INFO je prva pan-bosanska tv stanica u pravom (pozitivnom) smislu te sintagme, bez obzira što djeluje pod okriljem međunarodne zajednice.

Priručnik o ljudskim pravima

Bosna i Hercegovina dobiće prvi novinarski priručnik za izvještavanje o ljudskim pravima. Ovu korisnu publikaciju pripremaju saradnici Media plan instituta iz Sarajeva. Priručnik će sadržavati pet poglavlja: ljudska prava u širem kontekstu, humanitarno pravo, sloboda izražavanja, sloboda štampe i terminološki rječnik o ljudskim pravima.

Očekuje se da će se knjiga pojaviti iz štampe početkom septembra. Nakon toga u Sarajevu, Banja Luci i Nemu organizovaće se tri novinarske radionice na kojima će se promovirati knjiga i raspravljati o načinu novinarskog izvještavanja o ljudskim pravima. Ovaj projekat se organizuje uz podršku kanadske nevladine organizacije Alternatives i Kanadske organizacije za međunarodni razvoj CIDA.

Na pragu novog vijeka

← SLUŠAJTE SVOJIM UŠIMA! ← GLEDAJTE SVOJIM OČIMA! ← MISLITE SVOJOM GLAVOM!

Savjet Media plan Instituta:

Prof.dr. Muhamed Nuhić, Hamza Bakšić (Sarajevo); Perica Vučinić (Banja Luka); mr. Lenart Šetinc (Ljubljana); prof.dr. Mario Plenković (Zagreb); mr. Louis de la Ronciere (Paris); mr. Aleksandar Todorović (Montreux); prof. dr. Slavo Kukić (Mostar); prof.dr. Mirosljub Radojković (Beograd).